

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ХІМІЇ (7–9 КЛАСИ, НУШ)

**Ужгородський ліцей ім. Августина Волошина Ужгородської міської ради
Закарпатської області
2026/2027 навчальний рік**

1. Нормативна основа

Оцінювання результатів навчання учнів 7–9 класів з хімії здійснюється відповідно до:

1. Закону України «Про освіту».
2. Закону України «Про повну загальну середню освіту».
3. Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898.
4. Наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів».
5. Наказу Міністерства освіти і науки України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти».
6. Чинної модельної навчальної програми з хімії для 7–9 класів і розробленої на її основі навчальної програми, за якою працює заклад освіти.

Оцінювання ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному, дослідницькому та особистісно орієнтованому підходах.

2. Загальні підходи до оцінювання

Оцінювання результатів навчання з хімії спрямоване на визначення рівня сформованості природничо-наукової компетентності учнів, їхньої здатності розуміти хімічні явища та процеси, досліджувати властивості речовин, пояснювати хімічні перетворення й застосовувати здобуті знання в повсякденному житті.

Основними завданнями оцінювання є визначення здатності учнів:

- розуміти основні хімічні поняття, закони та закономірності;
- розпізнавати й характеризувати речовини;
- пояснювати фізичні та хімічні явища;
- використовувати хімічну символіку;
- складати хімічні формули та рівняння реакцій;
- застосовувати Періодичну систему хімічних елементів;
- проводити спостереження й хімічні досліди;
- працювати з лабораторним обладнанням;
- аналізувати результати експериментів;
- розв'язувати розрахункові задачі;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- прогнозувати властивості речовин у межах вивченого матеріалу;
- аналізувати інформацію хімічного змісту;
- оцінювати вплив речовин і хімічних процесів на здоров'я людини та довкілля;
- дотримуватися правил безпечного поводження з речовинами.

Оцінювання здійснюється за **12-бальною шкалою** відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою.

3. Основні групи результатів навчання

Група 1. Досліджує природу

Оцінюється здатність учня планувати та здійснювати дослідження речовин і хімічних явищ, проводити експерименти та аналізувати їхні результати.

Основні показники:

- визначення мети дослідження;
- формулювання дослідницьких запитань;
- висунування гіпотез;
- планування хімічного експерименту;
- добір лабораторного обладнання;
- правильне використання хімічного посуду;
- дотримання правил безпеки;
- виконання дослідницьких дій;
- спостереження за перебігом хімічних реакцій;
- фіксування результатів;
- аналіз отриманих даних;
- перевірка припущень;
- формулювання обґрунтованих висновків.

Особлива увага приділяється безпечному проведенню дослідів, правильності експериментальних дій, самостійності та здатності пояснювати отримані результати.

Група 2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію

Оцінюється здатність учня знаходити, відбирати, аналізувати, систематизувати та використовувати інформацію хімічного змісту.

Основні показники:

- пошук інформації в підручниках, довідниках та електронних джерелах;
- використання Періодичної системи хімічних елементів;
- робота з таблицями розчинності;
- аналіз хімічних формул і рівнянь;
- опрацювання схем хімічних процесів;
- читання графіків і діаграм;
- порівняння властивостей речовин;
- визначення головної інформації;
- оцінювання достовірності відомостей;
- систематизація результатів;
- представлення опрацьованої інформації;
- формулювання висновків.

Група 3. Усвідомлює закономірності природи

Оцінюється здатність учня розуміти хімічні закономірності, пояснювати властивості речовин та хімічні перетворення, застосовувати знання для розв'язання навчальних і життєвих проблем.

Основні показники:

- розуміння хімічних понять;
- знання хімічної символіки;
- пояснення складу та будови речовин;
- розуміння властивостей речовин;
- пояснення хімічних реакцій;
- застосування хімічних законів і закономірностей;
- встановлення зв'язків між складом, будовою та властивостями речовин;
- складання формул і рівнянь реакцій;
- виконання хімічних обчислень;

- розв'язування хімічних задач;
- застосування хімічних знань у життєвих ситуаціях;
- формулювання науково обґрунтованих висновків.

4. Загальні рівні результатів навчання

Рівень	Бали	Узагальнена характеристика
Початковий	1–3	Учень розпізнає окремі речовини й хімічні явища, відтворює елементарні поняття, називає окремі хімічні елементи, виконує найпростіші завдання переважно за допомогою вчителя.
Середній	4–6	Учень розуміє основні хімічні поняття, описує властивості речовин, складає прості формули й рівняння за зразком, виконує типові завдання та нескладні досліди за інструкцією.
Достатній	7–9	Учень переважно самостійно застосовує хімічні знання, складає рівняння реакцій, розв'язує типові та складніші задачі, пояснює хімічні процеси, проводить дослідження й обґрунтовує висновки.
Високий	10–12	Учень демонструє глибоке розуміння хімічних закономірностей, самостійно розв'язує складні й нестандартні завдання відповідного рівня, планує дослідження, критично аналізує результати та застосовує знання в нових ситуаціях.

Наведена таблиця є предметно адаптованим узагальненням рівнів оцінювання. Повні офіційні загальні критерії оцінювання за кожним балом визначено наказом МОН № 722.

5. Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності

5.1. Усні відповіді

Під час оцінювання враховуються:

- правильність і повнота відповіді;
- розуміння хімічних понять;
- знання хімічних законів і закономірностей;
- правильність використання хімічної термінології;
- вміння пояснювати властивості речовин;
- розуміння хімічних реакцій;
- використання хімічної символіки;
- установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- наведення прикладів;
- логічність і послідовність викладу;
- аргументованість висновків;
- самостійність відповіді.

5.2. Розв'язування розрахункових задач

Оцінюються:

- правильність розуміння умови задачі;
- визначення відомих і невідомих величин;
- правильність запису вихідних даних;
- використання хімічних формул;
- правильність складання рівнянь реакцій;
- обґрунтованість вибору способу розв'язання;
- застосування відповідних законів і залежностей;

- правильність математичних обчислень;
- використання одиниць вимірювання;
- логічність і послідовність розв'язання;
- правильність отриманого результату;
- перевірка та пояснення відповіді.

Під час оцінювання хімічних задач враховуються не лише кінцевий результат, а й правильність хімічних міркувань, вибір способу розв'язання та послідовність виконаних дій.

Якщо учень правильно визначив спосіб розв'язання та використав необхідні хімічні залежності, але припустився окремої арифметичної помилки, це враховується під час визначення оцінки.

5.3. Складання хімічних формул і рівнянь реакцій

Оцінюються:

- правильність використання символів хімічних елементів;
- правильність визначення індексів;
- правильність складання хімічних формул;
- розуміння складу речовин;
- правильність запису реагентів і продуктів;
- правильність добору коефіцієнтів;
- дотримання закону збереження маси речовин;
- правильність зазначення умов перебігу реакції, якщо це передбачено завданням;
- уміння пояснювати хімічний зміст рівнянь;
- самостійність виконання.

Під час оцінювання враховуються складність завдання, повнота виконання та розуміння хімічного змісту записів.

5.4. Лабораторні дослід

Оцінюються:

- розуміння мети дослід;
- правильність підготовки до роботи;
- добір необхідного обладнання;
- правильне використання лабораторного посуду;
- дотримання правил безпеки;
- правильність виконання експериментальних дій;
- спостереження за перебігом реакції;
- фіксування результатів;
- пояснення спостережуваних явищ;
- правильність запису рівнянь реакцій, якщо це передбачено завданням;
- аналіз результатів;
- формулювання висновків.

Під час оцінювання враховуються не лише результати дослід, а й сформованість експериментальних умінь.

5.5. Практичні роботи

Оцінюються:

- розуміння мети практичної роботи;
- правильність планування дій;
- добір обладнання та матеріалів;
- дотримання правил безпечної роботи;
- правильність виконання завдань;

- застосування теоретичних знань;
- фіксування результатів;
- правильність хімічних записів;
- аналіз спостережень;
- пояснення хімічних перетворень;
- формулювання обґрунтованих висновків;
- самостійність виконання.

Практичні роботи можуть передбачати дослідження властивостей речовин, спостереження хімічних реакцій, розділення сумішей, розпізнавання речовин та інші експериментальні завдання відповідно до навчальної програми.

5.6. Хімічний експеримент і дослідницькі завдання

Оцінюються:

- визначення дослідницької проблеми;
- формулювання мети;
- висунування гіпотези;
- планування дослідження;
- вибір безпечних методів;
- добір обладнання;
- виконання експерименту;
- спостереження за змінами;
- фіксування результатів;
- аналіз експериментальних даних;
- перевірка гіпотези;
- пояснення результатів;
- формулювання висновків.

Якщо результати експерименту відрізняються від очікуваних, але учень правильно описав спостереження, визначив можливі причини відхилення та сформулював обґрунтований висновок, це враховується під час оцінювання.

5.7. Робота з Періодичною системою хімічних елементів

Оцінюються:

- правильність визначення символів і назв елементів;
- визначення порядкового номера;
- визначення періоду та групи;
- використання відносних атомних мас;
- розуміння зв'язку між положенням елемента та будовою атома відповідно до вивченого матеріалу;
- характеристика хімічних елементів;
- порівняння властивостей елементів;
- використання періодичних закономірностей;
- застосування інформації для виконання завдань.

Особлива увага приділяється умінню використовувати Періодичну систему як джерело хімічної інформації.

5.8. Робота з хімічними схемами, таблицями та моделями

Оцінюються:

- правильність розпізнавання хімічних об'єктів;
- розуміння моделей атомів і молекул;
- аналіз схем хімічних реакцій;
- правильність використання хімічної символіки;
- робота з таблицями;

- порівняння властивостей речовин;
- встановлення закономірностей;
- пояснення хімічних процесів;
- формулювання висновків.

5.9. Тестові та контрольні роботи

Оцінюються:

- правильність відповідей;
- розуміння хімічних понять;
- знання хімічної символіки;
- правильність складання формул;
- правильність рівнянь реакцій;
- здатність пояснювати властивості речовин;
- виконання хімічних обчислень;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- застосування знань у практичних ситуаціях;
- обґрунтованість висновків.

Тестові й контрольні роботи можуть містити завдання з вибором відповіді, установленням відповідності, визначенням послідовності, короткою та розгорнутою відповіддю, складанням формул і рівнянь, розв'язуванням задач, аналізом схем та експериментальних ситуацій.

Кількість завдань, їхня складність, максимальна кількість балів та порядок переведення результатів у 12-бальну шкалу визначаються для конкретної роботи й повідомляються учням до її виконання.

5.10. Навчальні проєкти та дослідницькі роботи

Оцінюються:

- актуальність теми;
- правильність формулювання мети й завдань;
- розуміння хімічної сутності досліджуваного явища;
- добір і використання джерел інформації;
- застосування хімічних знань;
- обґрунтованість методів дослідження;
- дотримання вимог безпеки;
- самостійність виконання;
- достовірність отриманих даних;
- аналіз результатів;
- аргументованість висновків;
- якість представлення результатів;
- дотримання академічної доброчесності.

Формами роботи можуть бути хімічні дослідження, створення моделей молекул, презентації, інфографіка, дослідницькі звіти, екологічні проєкти та інші навчальні продукти.

6. Особливості оцінювання хімії в 7 класі

У 7 класі оцінювання спрямоване на формування початкових хімічних знань, розвиток експериментальних умінь та розуміння хімічних явищ.

Відповідно до навчальної програми оцінюються:

- розуміння хімії як природничої науки;
- розрізнення фізичних і хімічних явищ;
- знання правил безпечної роботи;
- розпізнавання лабораторного обладнання;

- розуміння понять атома, молекули, хімічного елемента;
- використання хімічних символів;
- складання найпростіших хімічних формул;
- використання Періодичної системи;
- опис властивостей речовин;
- виконання нескладних дослідів;
- спостереження хімічних реакцій;
- формулювання висновків.

Особлива увага приділяється формуванню навичок безпечної експериментальної діяльності.

7. Особливості оцінювання хімії у 8 класі

У 8 класі оцінювання спрямоване на поглиблення знань про речовини, їхню будову, властивості та закономірності хімічних перетворень.

Оцінюються відповідно до навчальної програми:

- розуміння будови атома;
- застосування Періодичного закону;
- характеристика хімічних елементів;
- розуміння видів хімічного зв'язку в межах вивченого матеріалу;
- пояснення властивостей речовин;
- складання хімічних формул;
- складання та урівнювання рівнянь реакцій;
- виконання хімічних обчислень;
- пояснення перебігу хімічних реакцій;
- проведення експериментальних досліджень;
- аналіз результатів;
- формулювання висновків.

8. Особливості оцінювання хімії в 9 класі

У 9 класі оцінювання спрямоване на систематизацію та поглиблення хімічних знань, розвиток здатності пояснювати хімічні процеси, застосовувати закономірності та розв'язувати навчальні й життєві проблеми.

Оцінюються відповідно до навчальної програми:

- розуміння властивостей речовин;
- пояснення хімічних процесів;
- встановлення залежностей між складом, будовою та властивостями речовин;
- застосування хімічних законів;
- складання рівнянь реакцій;
- розв'язування розрахункових задач;
- аналіз хімічних перетворень;
- проведення досліджень;
- оцінювання впливу хімічних речовин на здоров'я та довкілля;
- застосування хімічних знань у побуті;
- формулювання обґрунтованих висновків.

Конкретний зміст оцінювання в кожному класі визначається навчальною програмою, за якою працює заклад освіти.

9. Вимоги безпеки під час хімічних досліджень

Під час виконання лабораторних дослідів, практичних робіт та експериментів учні зобов'язані дотримуватися правил безпечної роботи.

Особлива увага приділяється:

- виконанню інструкцій учителя;
- використанню засобів індивідуального захисту, коли це необхідно;
- правильному поводженню з лабораторним обладнанням;
- безпечному використанню хімічних реактивів;
- забороні самовільного змішування речовин;
- дотриманню правил роботи з нагрівальними приладами;
- правильному поводженню з хімічними відходами;
- своєчасному повідомленню вчителя про небезпечні ситуації.

Оцінювання експериментальних умінь здійснюється з урахуванням дотримання правил безпечної роботи.

У разі виникнення небезпечної ситуації вчитель припиняє відповідні дії та забезпечує безпеку учнів. Безпека має пріоритет перед завершенням експерименту.

10. Види оцінювання

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання здійснюється для відстеження навчального поступу учнів, виявлення труднощів і надання конструктивного зворотного зв'язку.

Може передбачати педагогічне спостереження, усні коментарі, самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексію, аналіз виконаних завдань і лабораторних робіт.

Результати формувального оцінювання використовуються для підтримки навчання, а не як самостійна підстава для виставлення підсумкової оцінки.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється протягом освітнього процесу для визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання.

Учитель визначає кількість, періодичність і форми поточного оцінювання відповідно до навчальних цілей та вимог навчальної програми.

Тематичне оцінювання

Тематичне оцінювання здійснюється за потреби з урахуванням поточних результатів, підсумкової тематичної роботи або їх поєднання відповідно до чинного порядку оцінювання.

Проведення окремої підсумкової роботи після кожної теми не є обов'язковим.

Семестрове оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється на основі результатів навчання, досягнутих учнем протягом семестру, відповідно до чинних рекомендацій МОН. За потреби вчитель може провести підсумкову семестрову роботу.

За результатами семестру виставляється **одна оцінка з хімії** без обов'язкового окремого семестрового оцінювання кожної групи результатів.

Річне оцінювання

Річне оцінювання здійснюється відповідно до чинних нормативних вимог із урахуванням результатів навчання протягом навчального року.

Річна оцінка відображає рівень досягнення очікуваних результатів навчання з хімії.

11. Принципи об'єктивності та академічної доброчесності

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах:

- об'єктивності;
- справедливості;
- прозорості;
- неупередженості;
- систематичності;

- індивідуального підходу;
- академічної доброчесності.

Учні мають право:

- бути завчасно ознайомленими з критеріями оцінювання;
- отримувати пояснення щодо виставлених оцінок;
- знати власні навчальні досягнення та напрями вдосконалення;
- отримувати конструктивний зворотний зв'язок;
- оскаржувати результати оцінювання в установленому порядку.

Під час оцінювання враховуються фактичні результати навчання, а не поведінка учня чи особисте ставлення до нього.

Оцінювання не використовується як засіб покарання.

Під час проведення хімічних експериментів, лабораторних і практичних робіт обов'язковим є дотримання правил безпеки та академічної доброчесності.

12. Нормативні документи

1. **Державний стандарт базової середньої освіти**, постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
2. **Наказ МОН від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»:** <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-26>
3. **Наказ МОН від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»:** <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultataiv-navchannia-uchniv-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity?v=6a8420819f7e7>
4. **Модельні навчальні програми для 5–9 класів НУШ, природнича освітня галузь:** <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
5. **Роз'яснення МОН щодо оцінювання результатів навчання в базовій школі від 18.08.2026:** <https://mon.gov.ua/news/mon-sprostylo-protsedury-otsiniuvannia-v-bazovii-shkoli>